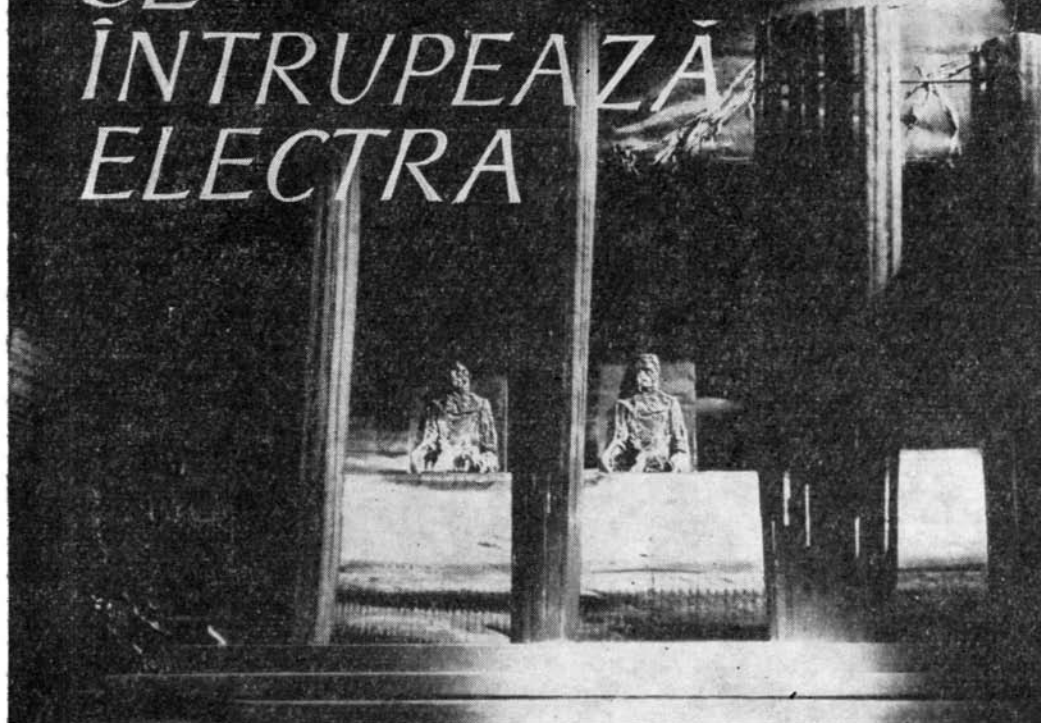

DIN JALE SE ÎNTRUPEAZĂ ELECTRA

Foarte puțin jucată în anii de după război și mai ales în ultima vreme, cînd teatrele de pretutindeni îi preferă fie *A Touch of the Poet* (Fiorul poetului), fie postuma *A Long Day's Journey into Night* (O călătorie în noapte cît e ziua de lungă); absentă din selecția celor mai importante piese americane, publicată de Joseph Wood Krutch în „New York Times Magazine”, unde figurează în schimb *Strange interlude* (Straniul interludiu) și amintita *A Long Day's*, — trilogia *Mourning becomes Electra* (Doliul i se potrivește Electrei) poate să apară în ochii multora, astăzi, drept un exercițiu dramaturgic de lungă res-

pirație, un fel de „maraton” al artei teatrale, și aproape nimic mai mult. Un exercițiu, în primul rînd, de înscriere într-o cvadratură modernă, de secol al XX-lea, a tragediei eschiliene a Atriziilor, cuprinsă în *Orestia*: referirile lui O'Neill, începînd cu titlul, sînt mai mult decît aluzii sau ecouri, identitatea tematică, psihologică și problematică în raport cu trilogia lui Eschil fiind evidentă. Dar dacă *Orestia* reprezenta un mod de eliberare din ceața preistoriei, un fel de a depăși tipul de societate presclavagistă, din care se va desprinde și se va contura Atena antică, ne putem întreba cu îndreptățire ce tilc, ce

Teatrul Național „I. L. Caragiale”: DIN JALE SE ÎNTRUPEAZĂ ELECTRA de Eugene O'Neill.

Regia: Alexandru Finți. Decoruri și costume: Mihai Tofan. Distribuția: Emanoil Petruț (Ezra Mannon și Adam Brant); Dina Cocea (Cristine); Eugenia Dragomirescu (Lavinia); Florin Piersic (Orin); Matei Gheorghiu (Peter Niles); Eva Pătrășcanu și Catița Ispas (Hazel Niles); C. Rautchi și Chiril Economu (Seth Beckwith); Alexandru Hasnaș (Amos Ames); Draga Olteanu (Louisa); Ariana Olteanu (Minnie); Const. Stănescu (Cintărețul); Marcel Enescu (Dr. Joseph Blacke); Nicolae Enache (Josiah Borden); Viiorica Petrescu (Doamna Borden); Gh. Buliga (Everett Hills); Nora Șerban (Emma).

semnificație ar putea avea, la rîndul ei, *Electra* lui O'Neill pentru lumea americană a anilor 1930, cînd trilogia a fost elaborată? Sau, mai cu seamă, pentru lumea de azi?

Cred că răspunsul poate fi găsit în următorul pasaj din *Modalitatea conformistă a dramei* de Mihnea Gheorghiu: „Eugene O'Neill, dramaturgul nr. 1 al Americii contemporane, alături, în manualele pentru colegii, lui Shakespeare și lui Eschil, reînvie, sub o perspectivă nouă, tragedia destinului, o perspectivă conformistă specifică, în care *destinul atotputernic este, în ultimă analiză, rutina societății capitaliste și conflictele cărora aceasta, în mod implicit, le dă naștere*. Această perspectivă conformistă specifică mărturisește însă eșecul scriitorilor al căror drum nu este luminat de o mare idee...”

Între Eschil și Freud, O'Neill a optat vrînd-nevrînd pentru acesta din urmă, și tocmai în această opțiune practică — determinată firește și de labilitatea culturală a autodidactului — rezidă limitele sale de autor tragic. Căruia, însă, ar fi nedrept să nu-i recunoaștem o anumită forță, o anumită justețe a analizei psihologice și un instinct sigur al dialogului, chiar dacă elaborarea lui, pe parcursul paginii scrise, devine uneori forțată.

S-ar putea ca tocmai această forță și,

desigur, ambiția de a străbate regizoral și actoricește nesfîrșitul itinerar al maratonului amintit, să fi îndemnat Teatrul Național — la scurtă vreme după montarea *Patimii de sub ulmi* — să înscrie în repertoriu această *Din jale se intrupează Electra*, în traducerea lui Petru Comarnescu și a Margaretei Sterian. Un tur de forță, așadar, pentru actori și pentru regizor, o demonstrație de rezistență și de bravură.

Regia lui Al. Fintî s-a distins prin pondere: directorul de scenă, atent la echilibrul reprezentăției, a observat pas cu pas, de pe țârm, scurgerea tulbure și lentă a acestui fluviu de „emoții ale întunericii”, care e spectacolul o'neilian, aidoma văzut și de uneori interesantul scenograf Mihai Tofan.

Blînd struniți (uneori numai din priviri) de organizatorul lor scenic, actorii s-au simțit liberi și stăpîni pe jocul lor, cu excepția citorva soluții stîngace de mișcare sau de intonație. Se detașează net, ca două realizări de anvergură ale stagiunii, interpretările eroinelor principale, Cristine și Lavinia. Dacă Dina Cocea, în rolul celei dintîi, ne oferă încă o dată confirmarea maturității sale de talent și de strictețe a gândirii scenice, Eugenia Dragomirescu, în Lavinia, rol de uzură și de repetate răsuciri sufletești, trece strălucit examenul debutului pe scena bucureșteană. Nu putem

Dina Cocea (Cristine) și Florin Piersic (Orin)

**Floria Piersic
(Orin) și Eva
Pătrășcanu (Hazel)**

prevesti dacă Eugenia Dragomirescu este, *in nuce*, viitoarea noastră tragediană: e greu de stabilit. Dar că e, de pe acum, o excelentă actriță dramatică, asta s-a văzut cu prisosință, mai ales în partea a III-a (la care a ajuns fără nici un punct mort, fără nici o „sufocare“), unde a marcat cu deosebită subtilitate mutația psihanalitică a dificilului său personaj. (Interesant de remarcat: așa cum cere și textul, într-o măsură, cele două interpretate ajung să semene și fizic.)

Dintre bărbați, Emanoil Petruț, în dubla sa apariție, a fost un Ezra pe drept cuvânt obosit și excedat, cu aspirațiile blocate de destinul său matrimonial, și un Adam cu focosul muiat de umorile mîhnite ale Cristinei. Bazat pe o compoziție vie, dinamică — inedită pentru acest interpret — Orinul lui Florin Pier-

sic ni s-a părut cu totul atașat textului și implicațiilor o'neilliene, inclusiv complexul Oedip, ilustrat cu măsură, exclusiv complexul Oreste (respins categoric de regizor în ultima parte, *Fantomele*). L-am adăuga celor merituoși pe Chiril Economu, un Seth calm și înțelegător.

De bună seamă, în măsura în care acest spectacol reprezintă o derivație, o ramificație organică a repertoriului meditat de Național, el este și un spectacol important, ținind locul chiar și piesei postume a lui O'Neill, fiind într-adevăr o plină de gravitate „călătorie în noapte cît e ziua de lungă“. Și, ceea ce e lucrul cel mai important, publicul rămîne (cel puțin la parter și în loji) pe locul său și ascultă cu încordată atenție replicile piesei, pînă la ultima.

Florian Potra